

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA - STÁTNÍ HRAD
NATIONAL CULTURAL MONUMENT - THE STATE CASTLE
DAS NATIONALE KULTURDENKMAL - DIE STAATLICHE BURG

Trosky

Hotický hrad postavil přibližně v letech 1380 - 90 pan Čeněk z Vartemberka. V 1. pol. 15. stol. patřil pánům z Bergova. Roku 1424 byl marně dobýván husitskými vojsky. Roku 1438 se jej zmocnili záškodníci Kryštof Šof z Helfenburku a Švejkar a nevypudila je ani roku 1440 zemská hotovost. 1469 byl hrad dobyt královským vojskem Jiříka z Poděbrad. Majitelem byl v té době Jan Zajíc z Hazmburku. Sídlem panstva však již v té době byla nedaleká Kost. Koncem 16. stol. byl opuštěn a pomalu chátral. V letech 1622 - 1634 vlastnil hrad Albrecht z Valdštejna. Do konce třicetileté války sloužil několikrát jako vojenská pevnost Švédům. V roce 1648 hrad vyhořel. V letech 1841 - 43 za Aehrenthalů vzniklo v bývalém paláci pod věží Pannou schodiště s vyhlídkou. Ve dvacátých letech 20. stol. památkovým ústavem v Pardubicích a byl prohlášen Národní kulturní památkou. Je průběžně opravován a zdivo konzervováno. V roce 2000 byla zpřístupněna věž Baba s neopakovatelnými výhledy do kraje.

Jedinečný skalní útvar který nese hrad je sopečného původu. Čedičová skála vznikla v třetihorách ztuhnutím žhavého magmatu. Obě sopečné homole jsou vzdáleny asi 76 m. Nadmořská výška skály na Panně dosahuje 514 m. Relativní výška vrchole Baby je asi 47 metrů, Panny kolem 57 m. Samotná stavba hradu je z hlediska architektonického na svoji dobu jedinečným a odvážným počinem. Profesor A. Humboldt, známý německý cestovatel a přírodovědec, dokonce celý útvar nazývá osmým divem světa.

Zakladatel hradu Čeněk z Vartemberka pocházel z mocného rodu severočeských Markvarticů, jejichž majetek původně sahál od pohraničních hvozdů až po Jičín. Ke konci svého života se zadlužil (patrně i stavbou hradu) tak, že roku 1394 musel své panství Nový Bydžov a Trosky postoupit králi Václavu IV., svému největšímu věřiteli. Ten hrad po čtyřech letech prodává mocnému rodu Bergovců, který na Troskách hospodařil až do roku 1455, kdy poslední z rodu Jan, panství prodal Janu Zajíc z Hasenburka, majiteli nedaleké Kostí. V této době byl hrad plně funkční, obýván a sloužil jako mocná pevnost a nikdy nebyl vojensky dobyt. Ani roku 1424, kdy ho krátce oblehl Žižka, ani r. 1428 Šíroty, kteří ke hradu přitáhli po požáru věže Babu. Bergovci coby tvrdí katolíci v této době pevně vládli celému okolí. Zajímavá příhoda se udála někdy koncem r. 1437 nebo počátkem r. 1438, kdy se hradu lstí zmocnila loupeživá cháska pod vedením rytíře Šofa a jeho druha Švejgara. Ti se zde na hradě potom s posádkou asi 200 mužů ubránili i zemskému vojsku a terorizovali odsud okolí až do roku 1444, kdy se donucení okolnostmi, museli hradu vzdát. Za držení hradu Janem Zajícem ztrácí tento postupně na své důležitosti. Panstvo pobývá spíše na Kostí a hlavně pohodlně Hrubé Skále.

Roku 1497 přešly Trosky do majetku Šelmberků, roku 1524 Bibrštejnů, 1551 Lobkoviců až je roku 1559 kupuje Jindřich ze Smiřic. Sláva hradu v této době definitivně končí. Smiřičtí přestavují hrad Skálu (dnes Hrubou Skálu) v pohodlné sídlo a odtud spravují celý kraj. Za jejich éry doznal poměrně velkého hospodářského rozkvětu. Smiřičtí zakládají rybníky, ovčárny, pivovary, chmelnice a pro okolní vesnice je to doba klidu a míru. Za třicetileté války byl majitelem panství Albrecht z Valdštejna a i po jeho zavraždění r. 1634 zůstávají Trosky v majetku rodu a to až do roku 1821. Tehdy hrad získává nový majitel Jan Lexa z Achrenthalu. Ten je typickým představitelem nově nastupující zbohatlické generace podnikatelů. Kupuje nejen celé panství s Troskami, Hrubou Skálou a Valdštejnem, ale i šlechtické tituly hraběte a rytíře. Ovlivněn romantismem této doby zachraňuje mnohé památky na svém panství, opravuje je i upravuje, někdy však bohužel méně citlivě. Z této doby pochází na Troskách vybudovaná, v úvodu již zmíněná, vyhlídková věž, postavená z materiálu zbořených čelních stěn obytných paláců a sklepení. Velkolepě plánovaná stavba však zůstala nedokončena, přerušena předčasnou smrtí stavitele. Ale i tak mnozí básníci, malíři a romantici, okouzlení vzniklou vyhlídkou v širý kraj, učinili torzo hradu nesmrtelným.

Roku 1925 přechází hrad do vlastnictví Československého státu, v jehož majetku zůstává až do dnešních dnů. První větší opravy v této době provádí Klub českých turistů (třicátá léta), ale ke skutečně odborným a rozsáhlým zabezpečovacím pracím a údržbě hradu dochází až v několika posledních desetiletích za správy hradu Státním památkovým ústavem v Pardubicích. Opravy spočívají hlavně ve statickém zabezpečení skalního masívu, vlastních hradeb a zbytků hradních paláců. Součástí těchto prací je samozřejmě i archeologický průzkum odhalující nám neustále nové poznatky z minulosti místa.

SOUČASNOST HRADU

Vybudováním impozantního schodiště na věž Babu v letech 1999-2000 se uzavřela další etapa oprav a rekonstrukcí hradu. Precizní stavba, inteligentně vklíněná mezi skály, dokonalost technického řešení, to vše dokazuje a potvrzuje dovednost a um proslulých českých rukou a hlav a navazuje tak vlastně na dovednost a um našich předků, kteří vystavěli tento osmý div světa - hrad Trosky. Přejme si tedy do budoucna více úcty a porozumění k této stavbě, stále více slušných turistů a tím i dostatek financí na další práce - obnovu a údržbu hradu.

Děkujeme za návštěvu. Na brzkou sbledanou. Správa hradu.

LE CHÂTEAU FORT DE TROSKY

La base du château d'ici remonte à l'ère tertiaire où par activité volcanique deux coulées de basalte ont prit naissance sur cet endroit. L'érosion avançant a emporté la terre, le sable et les autres roches molles et seulement les cheminées volcaniques sont restées.

Le château fort a été bâti au moyen âge tardif, peut-être vers 1380, où Vincent de Vartemberg a reçu ce domaine en héritage après son père. Le poste insolite lui-même a destiné dans une certaine mesure la figure future du château. Sur la crête entre les deux sommets on a fondé le château intérieur avec des locaux à usage d'habitation pour lesquels les tours d'observation aux deux sommets ont assuré la protection. La tour de cinq flancs, accessible du nord, se trouvait au sommet plus bas. On l'a appelé Môme à cause de sa figure rameuse. Au sommet plus haut et plus élancé, appelé Vierge, se trouvait la tour rectangulaire, dans les espaces de laquelle, dit-on, se trouvait la chapelle du château.

L'espace intérieur du château a été divisé en trois parties. Chaque partie contenait un immeuble d'habitation individuel. Comme on peut le voir encore maintenant, les bâtiments avaient des étages, décidément à cause des raisons de sécurité, parce que le château n'était pas protégé, comme cela était habituel chez tous les châteaux de moyen âge - il n'y a nulle trace de fossés, nulle trace de pont-levis. Les chemins de ronde avec des meurtrières et l'espace devant le château murillé avec la porte solide au nord, au sud une pente rapide formaient une seule protection.

Après la mort de Vincent de Vartemberg le château est dévolu au roi Venceslav IV, qui l'a donné à son partisan, seigneur Otto de Bergov. Son fils a hérité le domaine de lui mais peu de temps après le château a été attaqué par des chevaliers brigands Šof et Švejkar, qui ont réussi à faire le propriétaire prisonnier par ruse et à s'établir au château de Trosky. Pour quelques années suivantes ces propriétaires usurpateurs sont devenus terreur des habitants environnants.

Même l'armée du pays s'est préparée contre eux, mais le château n'était pas conquis. C'est pourquoi le seigneur Otto de Bergov a décidé de vendre le château au seigneur Zajic de Hazemburg, au propriétaire d'alors du château de Kost, pas trop éloigné. Parce que cette noblesse professait la religion catholique, il est arrivé la même chose à Trosky comme aux autres châteaux de la noblesse rebelle et en 1469 le château de Trosky a été conquis par l'armée royale de Georges de Poděbrady.

Depuis ce temps-là le château de Trosky a perdu son importance de défense et d'habitation et a accompli plutôt le rôle du centre administratif. Toute la série des propriétaires alternait ici - les seigneurs de Šelmeberg, de Biberstein, de Lobkovic, qui, certes, ont acheté plutôt les villages et les fonds de terre que le château.

En 1559 le seigneur Henri de Smřice a acheté le château de Trosky et l'a annexé au domaine de Hrubá Skála. Pendant son ère la région a subi un certain essor parce qu'il a fondé une série de grands et petits étangs ce qui signifiait une période de conjoncture économique pour les villages des environs.

Pendant la guerre de trente ans Albrecht de Valdštejn (Wallenstein) était le propriétaire du domaine. Après son meurtre en 1634 le domaine est resté la propriété des seigneurs de Valdštejn, qui ont vendu le château en 1820 aux seigneurs de Aehrenthal. Le très haut évalué romantisme de ce siècle a inspiré la construction d'un belvédère imposant et la restauration de l'autre sommet, rendu accessible. Malheureusement le propriétaire du domaine est mort avant qu'il a pu réaliser ses idées et les travaux sont restés inachevés, ce n'étaient que les poètes et les peintres qui sont venus en ce temps-là pour admirer des charmes extraordinaires de cet endroit.

On a réalisé des réparations moins grandes pendant la période entre les deux guerres, mais ce n'était que le Service des Monuments historiques à Pardubice qui a procédé aux travaux de protection vraiment étendus. Ce service administre le château de Trosky.

La restauration étendue du château est fondée sur le blocage statique, très difficile, du massif du rocher et des restes des bâtiments du château. On a déjà réalisé le blocage statique de la tour de Vierge et en ce temps on a procédé aux travaux difficiles à la tour de Môme.

Dans un proche avenir on envisage de construire des réseaux de génie civil et des routes d'accès.

Pendant la réalisation de ces travaux le château est rendu accessible pour le public par une route de rechange.

Altitude de Trosky	514 m
Hauteur de Môme	47 m
Hauteur de Vierge	57 m
Distance de deux tours	100 m

Vue de Trosky de droite à gauche

Černá hora, Studniční hora, Sněžka, Kozí hřbety, Zlaté návrší, Kotel, Sněžné jámy, Violík, Kozákov, Hamáče, Černá Studnice, Sokol, Kalich, Kopanina, Javorník, Ještěd, Ralsko, Vyskeř, Mužáký, Bezděz, Semtínská lipa, Humprecht.

RENDEZ A LA CAISSE, S'IL VOUS PLAÎT

HRAD TROSKY

